

La Cartoixa de Montalegre

Tiana

Ubicació

Comarca: Maresme
Lloc/Adreça: Carretera de la Conreria
Emplaçament Per la B-500

Coordenades:

Latitud: 41.48844
Longitud: 2.25399
UTM Est (X): 437725
UTM Nord (Y): 4593249

Classificació

Número de fitxa 08282 - 39
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Gòtic
Segle XV
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL (núm CPAA 39) 17/07/2002
Número inventari IPA 9348-I
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Religios
Titularitat Privada
Titular: 000900200DF39D0001KR
Autoria de la fitxa Àlvar Saéz Puig
Data de registre de la fitxa: dl., 11/02/2019 - 01:00

Descripció

Conjunt d'edificis religiosos dividit en tres sectors. El primer està habitat per conversos, amb porteria, fusteria i al tres dependències. El segon té dependències comunes, com l'església, bastida el 1415-63, gòtica, amb un portal afegit el 1625, el menjador, la sala capitular i les capelles entorn un petit claustre. El tercer sector és el destinat a la vida eremítica, està format per dos grans claustres amb 30 cel·les al voltant. El primer sector fou acabat el 1448, amb la cel·la prioral i 16 cel·les per als monjos, i el segon fou construït unit al primer, el 1636, amb 13 noves cel·les.

L'església és un edifici religiós format per una sola nau alta i esvelta, de 35,40 m de llarg per 8,4 m d'amplada. No presenta capelles laterals, com mana la norma dels cartoixans. La nau està coberta amb tres voltes de creueria ogivals i el presbiteri amb una volta d'arestes que conflueixen en una clau, Dos fragments de mur i una reixa separen el cor dels cartoixans i el dels aliens a l'orde. A l'esquerra de l'absis hi ha la sagristia i, al fos del presbiteri s'obre el Sagrari. La porta principal del temple és d'estil gòtic, molt ben treballada, amb arquivoltes molt fines i dos pinacles adossats al mur que la flanquegen.

La cartoixa consta de tres claustres, el més antic és el més petit i es comunica directament a l'església, és quadrat, de 17,5 m de costat, amb sis arquets a cadascun d'ells, suportats per columnes cilíndriques, amb basa i capitell octogonals, sense escultura. Els arcs estan agrupats de tres en tres sota un arc exterior. Les voltes són ogivals amb arestes vives. El claustre central mesura 53,7 m de costat i l'últim fa 53,7 m x 46,5 m. Ambdós presenten columnes i voltes similars a l'anterior. Estan envoltats de cel·les individuals, que encara que molt senzilles presenten una petita sala amb xemeneies, una alcova, menjador, lavabo i jardí. Es combina la pedra dels elements arquitectònics amb el maó dels murs. Entre els dos claustres hi ha una torre de defensa medieval, restaurada, procedent de la primitiva construcció.

Té una torre de defensa de planta rodona que possiblement pertanyia a una antiga masia. Actualment forma part de les dependències de la Cartoixa de Montalegre.

Modificada a la seva part superior amb uns acabats i una teulada d'èpoques més recents. Conserva la corsera i diverses espitlleres.

Observacions:

L'entrada és permesa als homes. Les dones, en comptades ocasions, han pogut veure alguns dels seus espais. Als vessants de la Serralada Litoral, al NW del terme, en un lloc arrecerat (inicialment dit Mons Alacris i després Mons Hilaris o Montalegre) hi ha la cartoixa de Montalegre, formada a partir del 1415 en terrenys d'un antic convent de monges augustinianes. Aquest priorat femení de donades o canongesses era al solar de l'actual Conreria, al cim de la carena, prop del coll de Montalegre, priorat fundat a l'inici del segle XIII i que el 1265 tenia ja una comunitat de 12 monges comandades per la priora Guillema; per la solitud del lloc es va traslladar el 1365 a Barcelona, on va perdurar fins el 1593 al lloc ocupat després pel seminari tridentí i per la Casa de Caritat. Els cartoixans de la comunitat de Vallparadís de Terrassa i els de Sant Pol del Maresme van decidir d'unir-se i formar una nova cartoixa en aquest indret. Van arribar inicialment els de Vallparadís (1415) i després els de Sant Pol (1434), i des de l'edifici de les monges van planejar la construcció d'un cenobi que respongués a les exigències de l'orde cartoixà. Va dirigir les obres fra Joan d'Enea, convers procedent de Portaceli, ecònom de Montalegre en 1423-59. El primer sector comprèn un pati d'honor amb l'albergueria, procura i lloc de treballs manuals; el segon, una sèrie de dependències comunes (l'església gòtica acabada el 1463, el menjador, la sala capitular) a l'entorn del claustret, i el tercer, destinat a la vida eremítica, és format per dos grans claustres d'estructura gòtica juxtaposats (el primer del 1448 amb la cel·la prioral i 17 cel·les més, i el segon del 1636 amb 13 cel·les més).L'època de major esplendor van ser els segles XVII i XVIII; els extensos dominis de la cartoixa (entre els quals hi havia els delmes i el domini de la parròquia de Tiana des del 1441) eren administrats des de l'edifici de la Conreria (antic convent augustinà). La vida monàstica va ser interrompuda per les vicissituds bèl·liques i polítiques en 1808-14 i en 1820-24, i el 1835, amb les lleis desamortitzadores i l'exclaustració, l'edifici va ser abandonat i va patir saqueig i incendi. La Grande Chartreuse va adquirir l'antic monestir i uns pocs terrenys el

1865 i va iniciar la restauració de la casa, que no es va poder dur a terme fins el 1901, arran de l'arribada d'una comunitat francesa de 29 pares i 23 germans. Després de l'etapa de la guerra civil de 1936-39 la casa va continuar amb força vitalitat. D'altra banda, la Conreria no va ser recuperada pels monjos després de la desamortització. Va ser destinada a hotel restaurant i des de l'any 1940 s'hi va instal·lar el seminari menor de la diòcesi de Barcelona (l'edifici va ser notablement ampliat), i posteriorment internat regit per sacerdots de la diòcesi. Monestir de clausura de l'ordre de Sant Benet.

Història

L'any 1247 ja hi ha notícies de l'existència en aquest indret del convent femení de Montalegre, construït per acollir una petita comunitat femenina de monges agustines. El convent s'edifica en un solar donat pels senyors feudals de la família Campsentelles. El dia 31 de juliol de 1250, el bisbe de Barcelona puja a Montalegre i beneeix la capella del convent de Montalegre. El 1286 el monestir va rebre una donació generosa gràcies a Ramon de Sentmenat, senyor de Campsentelles, i de la seua muller. Tot i així, l'any 1362, a causa de la soledat i aïllament del lloc on es trobava el convent, la comunitat decidí traslladar-se a Barcelona, a l'indret on actualment hi ha l'església de Santa Maria de Montalegre de la Casa de la Caritat de Barcelona. El 1399, s'hi instal·la un grup d'ermitans, entre ells Arnau de Torrevella. El conjunt monàstic va passar per diversos compradors fins que l'any 1409 el va adquirir l'Hospital de la Santa Creu de Barcelona. L'any 1415 la necessitat de diners de l'Hospital, el va fer vendre el monestir. Fou adquirit pel prior de Vallparadís, el qual necessitava un recinte major per a la seva comunitat. El mateix any s'iniciaren les obres de la nova cartoixa. Posteriorment, el 1434 se'ls va unir una petita comunitat de monjos procedents del monestir de Sant Pol. Les obres finalitzaren l'any 1463. Les obres foren dirigides per Joan de Nea, monjo de Portaceli, procurador i ecònom de Montalegre entre 1423 i 1459. El segle XIX fou un segle de desgràcies per a la cartoixa, entre 1808 i 1814, la comunitat va haver d'abandonar el monestir degut a la guerra del Francès. Més tard, entre els anys 1820 i 1824, la inestabilitat del país, i el Trienni liberal, van ocasionar una nova fugida. Finalment, el 1835, la desamortització de Mendizábal suposà l'exclaustració definitiva, la confiscació dels seus béns, i el saqueig i posterior incendi de la cartoixa.

L'any 1867 s'iniciaren les gestions per part del gran procurador de la Grande Chartreuse per a la recompra de Montalegre. Aquestes gestions, però, es paralitzaren el 1868 pel destronament d'Isabel II. Durant el període en què els monjos no habitaren la cartoixa, el monestir va servir com a caserna militar primer i després s'utilitzà com a hospital. El 1901 s'instal·là una nova comunitat de monjos procedent de França, formada per 29 pares i 23 germans. Durant els fets de la Setmana Tràgica de 1909, s'hi va instal·lar una dotació de la Guàrdia Civil amb la funció de protegir a la comunitat dels possibles atacs. La dotació va romandre-hi fins a l'any 1915, instal·lada en el que avui dia es coneix com "la casa de les monges". La Guerra Civil va afectar novament a la comunitat, els 21 pares i els 16 germans es dispersaren, morint sis d'ells assassinats durant els primers dies. L'Ajuntament de Badalona hi instal·là un hospital per a tuberculosos que va estar en funcionament fins a desembre de 1938, quan el govern central a Barcelona va instal·lar un hospital d'invàlids de guerra, que funcionà durant poc menys d'un mes. Al 1939 els monjos van tornar a la cartoixa, en la qual s'instal·là el seminari menor de la diòcesi. Aquest seminari va tancar el 1998 per la seva inviabilitat econòmica. L'edifici que ocupava el seminari (la Conreria) se cedí a la Fundació Pere Tarrés i actualment funciona com a casa de colònies.

Bibliografia

Bofarull, Anna Maria «Testimoni de l'orde Cartoixa». *Sàpiens* [Barcelona], núm. 101, març 2011, p. 65.
Caballeria Lamelas, Enric; Palacio Serra, Francesc «Montalegre: institut antituberculós i hospital d'invàlids de guerra». *La Cartoixa de Montalegre 1415-2015. La Província Cartoixana de Catalunya. Actes del XXXIV Congrés Internacional sobre la Cartoixa. Ajuntament de Tiana i Analecta Cartusiana* [Tiana i

Salzburg], 2015, pàg. 249-258. Fossas i Pi, Modest. Cartuja de Montalegre : memoria descriptiva leida en la excursión hecha al monasterio por la Asociación de Arquitectos de Cataluña en 11 de mayo de 1884. Barcelona: Associació d'Arquitectes de Catalunya. Pladevall, Antoni; Los monasterios catalanes, Edicions Destino, Barcelona, 1970. Pérez Gómez, Xavier; La cartoixa de Montalegre. Drets feudals i conflictes jurisdiccionals (1415-1602), Fundació Salvador Vives Casajuana, Barcelona, 2004. <http://www.chartreux.org/es/casas/montalegre/index> <https://www.encyclopedia.cat/EC-GEC-0065977.xml> Padrós, Josep Maria (2006). La Tiana desconeguda. Tresors de la vall de Montalegre. Ajuntament de Tiana. Tiana. Ajuntament de Tiana (2002). Catàleg del Patrimoni Arquitectònic i Ambiental de Tiana. Vol. 1. Tiana.

